

Rygaard, landbrug, lystgård og skole

En bygningshistorisk beskrivelse.

August 2003

Indledning

Rygaards Internationale Skole og den Katolske Kirke udgør et samlet bygningsanlæg, der omfatter fire hovedelementer: i) kirken, ii) hovedbygningen, iii) skolebygningerne samt iv) haven og de øvrige udenomsarealer.

Hovedbygningen er mest interessant set ud fra et arkitekturhistorisk synspunkt, samtidig med at den også har størst aktuelt behov for istandsættelse. Det ville være ønskeligt, om der kunne iværksættes en restaurering, der kunne genskabe bygningens arkitektoniske kvaliteter både i eksteriør og interiør. Derved ville skolens visuelle identitet blive forstærket og signalere kvalitet og omsorg for såvel materielle som immaterielle værdier.

Hele bygningskomplekset har gennemgået en udvikling over en periode på ca. 200 år og en hensigtsmæssig behandling af bygningerne forudsætter et indgående kendskab til bygningshistorien for at bevare eller genskabe de oprindelige kvaliteter. Både når der foretages løbende vedligeholdelse og ved en eventuel større istandsættelse eller restaurering af bygningerne, må det vurderes, hvordan de brugsmæssige behov kan opfyldes samtidig med at de autentiske kvaliteter bevares eller genskabes.

Denne rapport er udarbejdet på foranledning af Rygaards Skole for at få et overblik over kompleksiteten af en sådan opgave. Den bygningshistoriske redegørelse giver en beskrivelse af hovedbygningens udvikling og forandring fra landbrug til lystgård og skole. Den efterfølgende handlingsplan skal medvirke

til at give et beslutningsgrundlag for finansiering, projektering og iværksættelse af konkrete bygningsarbejder.

Oplysningstiden og landboreformerne:

Som statsminister under enevælde kongen Frederik d. V var Johan Hartvig Ernst Bernstorff (1712-72) den mand, der frem for nogen kom til at sætte præg på sin samtid. Sammen med Adam Gottlob Moltke, senere Ernst Schimmelmann og Christian Ditlev Reventlow udgjorde de den kreds af excellencer, der dominerede alt i hovedstaden og medvirkede til at skabe et kulturelt miljø, der kunne stå mål med udviklingen i det øvrige Europa. I oplysningstidens ånd gjaldt det især om at støtte kunst og kulturliv og dermed kaste glans over kongens hof og hovedstaden. Indflydelsen fra udlandet blev større end nogensinde, især fra Frankrig og Tyskland, og der blev skabt en kosmopolitisk holdning på grund af de mange udenlandske kunstnere, der blev kaldt til Danmark. 'Ved fædrelandet forstås vi ikke den stat, hvori vore fædre har levet, ikke heller det land, hvor vi er født og opdraget, men det hvori vi anses som borgere' (1). Samtidens kosmopolitiske holdninger i de betydningsfulde kredse i hovedstaden kunne næsten ses som en forløber for den globalisering, der nu er ved at præge udviklingen, og som også er en del af virkeligheden på Rygaards Internationale Skole i dag.

Kongens betroede ministre fik foræret landsteder uden for byen. Således havde Schulin fået Frederiksdal, Moltke fik Bregentved og Bernstorff fik den tidligere Fasangård under det nedlagte Jægersborg Gods og den tilhørende hovmark og overdrev med de hoveripligtige bøndergårde i landsbyerne Gentofte, Ordrup og Vangede.

I 1759-65 opførte Bernstorff så det anseelige Bernstorff Slot med tidens betydeligste arkitekt, Nicolas-Henri Jardin, som arkitekt. Der gik ry af statsministerens palæagtige landsted i Gentofte, der repræsenterede tidens arkitektoniske idealer og introducerede nyklassicismen i

Danmark. J.H.E. Bernstorff havde desuden stor interesse for landbrugets økonomi og ønskede at skabe en rentabel produktion, og med tiden blev lystgården forvandlet til et gods med intensivt drevet landbrug.

Skønt Bernstorff var yderst konservativ, ligesom de øvrige ledende personer omkring enevælde kongen, og ikke ønskede at ændre enevældens sociale struktur, blev han alligevel en af foregangsmændene i bondesagen og arbejdede for afskaffelse af hoveriet. Han var den første, der gennemførte landboreformerne og foranstaltede en udskiftning af jorden i overensstemmelse med Forordningen af 29. december 1758, der skulle ophæve hoveriet og give bønderne deres gårde i arvefæste. Bevæggrunden var nok hovedsagelig af økonomisk art, for det ville gavne både godsejeren og bønderne at forbedre dyrkningsformerne og dermed gøre bønderne mere interesserede i at dyrke jorden. Landboreformerne var også fremskyndet af påvirkninger fra udlandet under indflydelse af oplysningstiden, der var en medvirkende årsag til at Bernstorff blev afsat som statsminister og måtte forlade landet, da Struense tog magten i 1770.

Den praktiske ledelse af landbruget på Bernstorff Gods blev forestået af godsforvalter Torkel Baden, der kendte til bøndernes vanskeligheder med at passe deres egne gårde, samtidig med at de skulle opfylde deres hoveriforpligtigheder. På den tid var bebyggelsen hovedsagelig samlet i tre landsbyer med tilhørende marker og overdrev: Gentofte med 21 gårde, Ordrup med 8 og Vangede med 15 gårde. Ved udskiftningen blev der foretaget lodtrækning om fordeling af jordlodderne og udflytningen foregik med megen festivitas. Torkel Baden har beskrevet hvordan... 'Jordlodderne blev udtagne af tvende små urner, ved to drengebørn, blandt hvilke den ene udtog gårdens nye betegnede navn og nummer, hvormed samme i forvejen var udmærket i marken, og den anden bondens navn, der tilfaldt samme gård' (2). 'Bønderne blev beværtet på det bedste og om eftermiddagen kunne man se dem, med Koner og Børn, i Kisteklæderne vandre ud og tage deres nye Lodder i Øjesyn' (3).

I 1771 havde i alt 22 familier bygget gård på de nye jorder og var flyttet ud af landsby-fællesskabet. I alt blev der udflyttet 42 gårde, der nu 'kun' skulle betale forpagtningsafgift til Bernstorff Gods i stedet for at udføre hoveriarbejde, og de taknemmelige selvejerbønder rejste et mindesmærke for deres velgører. Det

blev udformet af billedhuggeren Johs. Wiedewelt som en obelisk i marmor, der blev opstillet ved vejen mod Fredensborg i 1783 (nu Femvejen).

I forbindelse med udarbejdelse af den nye Matrikel og opdelingen af markerne blev der anlagt nye veje, hvoraf den vigtigste var Bernstorffsvej. Her lå de nye gårde på række: Lundehuus, Lundegaard, Ryegaard, Bjerregaard, Sveisgaard, Hesselgaard, Høegsminde, Maltegaard og Breinegaard nede af en stikvej. Det var imidlertid ikke alle de bernstorffske gårde, der blev udstykket som bøndergårde. Ryegård og Lundegård, der oprindeligt blev udskiftet med et tilliggende på henholdsvis 65½ og 66½ tdl. land, fik allerede fra begyndelsen særlig status. Lundegården blev tilskødet en auktionsdirektør Johan Frimodt Lodden, der staks lod opføre en herskabelig hovedbygning i grundmur med teglhængt tag.

Som anerkendelse af sit arbejde som godsforvalter på Bernstorff Gods fik Thorkild Baden overdraget jord i Ryvangen og opførte gården Ryegaard. Baden blev senere udnævnt til inspektør for de kongelige godser ved Vordingborg og ejede kun gården i 5 år inden den blev solgt til en højesteretsassessor Andreas Bruun i 1771, og dermed var gården definitivt overgået til at blive lystgård for det velhavende københavnske bourgeoisie.

De bernstorffske gårde er enten nedrevet eller stærkt ombyggede, men gadenavnene i Gentofte kommune bærer navne med reference til de tidligere udflyttergårde og det oprindelige åbne bondeland. Lundegård blev f.eks. nedrevet i 1930-erne til fordel for opførelse af Sct. Lucasstiftelsen, og Ryegaarden er ombygget flere gange i de forløbne 235 år.

Den første Ryegaard.

Torkel Baden havde været tilknyttet Det Kgl. Videnskabernes Selskab, og havde derigennem været engageret i opmålings- og kortlægningsarbejde. Det var blandt andet baggrunden for at han blev ansat som godsforvalter på Bernstorff Gods og blev ansvarlig for gennemførelsen af jordreformerne på godset som de første i landet. Selv fik Torkel Baden Gavebrev af 15 marts 1766 på jord i Ryvangen som anerkendelse for arbejdet med at forbedre fæstebøndernes dårlige forhold og for at forestå udskiftningen (4). Han opførte den nye Ryegaard i de efterfølgende år i bindingsværk med stråtag. Taksationsforretningerne giver en detaljeret beskrivelse af gårdens disponering og indretning, der har haft en kvalitet, der adskiller den fra en helt almindelig bondegård blandt andet på grund af 'gipsede lofter' i de repræsentative rum. Økonomibygningerne lå vinkelret på Bernstorffsvej og mellem de to længer var gårdspladsen hegnet ud mod vejen med stakit og to 'halve porte'. Hovedbygningen lå midtfor, tilbagetrukket fra vejen i overensstemmelse med bygningernes nuværende hoveddisposition.

Som statsminister havde Bernstorff gode forbindelser overalt i Europa og interesserede sig for de internationale strømninger inden for kunst og litteratur. Den tyske digter F.G. Klopstock fik et livsvarigt stipendium i Danmark og fik stor indflydelse på den unge digter Johannes Ewald, der også fik støtte af Bernstorff. I sommeren 1770 boede digteren Johannes Ewald en tid hos Torkel Baden på Ryegaard, hvor han 'laa paa Landet derude' og omgikkes Klopstock og den litterære kreds omkring ham. Senere på efteråret kom han tilbage som rekonvalcent indtil foråret 1771 og hans omgang med 'almuen' på landet og naturiagttagelserne fra egnen omkring Ryegaard blev inspiration for hans digtning. Wegner beskriver en høj i parken kaldet 'Johannes Ewalds Høj', der var omgivet af 100-årige gamle træer og hvorfra der var den videste udsigt: '...ofte har Ewald dvælet her og med Udlængsel i Sindet skuet ud over Sundet med dets forbisejlende Skibe' (5) og han foranledigede opstilling af en mindesøjle i parken med marmorvase og rose, der bar Ewalds navn, men den er åbenbart nu forsvundet.

Badens bror, der blev rektor i Helsingør, var også gæst på Ryegaard og de to brødre diskuterede.. 'hvorledes man i Skolerne kunne bibringe Bondestanden de første Begreber om Bondens Pligter som Menneske og Borger og indprente ham Agtelse og Kærlighed for sin Stand'. Diskursen resulterede bl.a. i udgivelse af Moralsk og politisk Katekismus for Bønderbørn, der blev uddelt til Godsets børn så længe Torkel Baden var Godsforvalter (6).

Lystgård

Det første Ryegaard var opført i bindingsværk med stråtag, som et ret beskedent hus på landet, men den voksende velstand i den florissante periode i sidste halvdel af 18. århundrede og de første år af det 19. århundrede gav økonomiske muligheder for at udvikle en særlig landstedsarkitektur i overensstemmelse med tidens fremmeste idealer, der lagde vægt på at skabe en nær sammenhæng mellem bygningerne og det omgivende landskab og park. Hvad der blev tjent på oversøisk handel i 1770'erne og begyndelse af 1780-erne, ikke mindst på grund af den danske neutralitet under den nordamerikanske frihedskrig (1776-83), blev for en stor del omsat i byggeri, og på det grundlag blev der opført en lang række lystgårde nord for København. Det blev mere og mere almindeligt for overklassen 'at tage paa Landet' til deres 'lystgårde' med tilhørende landbrug. Blandt de toneangivende kredse, der havde råd og overskud, blev det en flugt ud af byen for at leve 'i pagt med naturen' og samtidig drage økonomisk fordel af den tilhørende landbrugsdrift.

Ved salget i 1771 til Generalauditør Andreas Bruun, blev Rygaard én af de mange lystgårde for det københavnske bourgeoisie, der blev bygget i denne florissante handelsperiode. Superkargo Christian Prytz fra Det asiatiske Compagni ejede Rygaard i perioden 1783-95. En kollega fra kompagniet, superkargo Carel Chr. Ernst ejede Store Mariendal ved Strandvejen i årene 1775-81 og kasserer i kompagniet, Jacob Holm, købte en grund, der blev udstykket fra Rygaards jorder og opførte her det første Søholm.

Det andet Rygaard (1803).

Ditlev von Eggert, der ejede Rygaard fra 1795 til 1810, opførte en ny grundmuret hovedbygning i 1803 i overensstemmelse med samtidens nyklassicistiske arkitektoniske formsprog, der dikterede et aksefast anlæg med symmetrisk arrangement af plan og facader omkring hovedindgangen. Bygningen er senere forhøjet og tilbygget, men rumopdeling af kælder og bel-étagen fra 1803 er bevaret i den nuværende hovedbygning.

Hovedbygningen blev opført med sokkel og dørindfatning i bornholmsk sandsten i én etage med høj kælder. Over hoveddøren mod gården var der konsolbåren fordakning og til parken udgang til en monumental, svungen trappe med to løb, ligeledes i sandsten. Facaderne fremstod pudsede og hvidkalkede med en fast vinduestakt. Taget var teglhængt med sortglaserede vingeteglsten. Den fuldendte symmetri blev understreget af tre kviste og to runde kviste i begge tagflader samt to skorstenspiber. Arkitekturen var meget lig Palæet i Skodsborg (7) og den nærliggende Lundegaard, der ligeledes fremstod som et trefløjet anlæg omkring en åben gårdplads med en grundmuret hovedbygning på 7 fag i midteraksen (8).

Hovedbygningens indretning er nøje beskrevet i brandtaksationerne, og bygningen er gengivet på tegning og fotografi.

Hoveddøren lå et par trin over gårdens niveau med indgang til en vestibule, hvorfra der førte en bred trappe op til stueetagen. Den trefags havestue lå midt for trappen, desuden var der spisestue og seks forskellige værelser. Køkkenet og domestikværelserne var i kælderen, og i tagetagen seks værelser med skråvægge, hvert værelse med egen tagkvist. Øverst et magasinloft med to kviste med runde vinduer.

Samtidig med opførelsen af den nye hovedbygning til Rygaard blev der opført en række lystgårde i samme arkitektoniske formsprog, deriblandt Hellerupgaard (1802, nu nedrevet), Sophienholm (1803) og Øregaard (1806), alle tre med den franske arkitekt Rameé som arkitekt, og Søholm (1802-09) med C.F. Hansen som arkitekt. Disse celebre gårde blev toneangivende for den samtidige arkitektoniske udvikling og havde på forskellig måde direkte indflydelse på Rygaard på grund af familiemæssige relationer eller på grund af en stærk gensidig inspiration blandt de toneangivende kredse.

Søholm må regnes for en af de mest markante hovedbygninger i kraft af C.F. Hansens reputation. Huset blev opført i 1802 af den velhavende købmand Joseph Natan David efter tegning af Hansen, men muligvis med hans elev, Peder Malling, som udførende bygmester. De to sidepartier er tilføjet i 1860-erne, men den oprindelige del er stort set bevaret i den oprindelige udformning og fornemt restaureret i 1982-84 (9).

Johannes Søbøtker, der netop var hjemvendt som guvernør på Sit. Thomas opførte en ny hovedbygning på Øregaard og valgte Joseph-Jacques Ramée som arkitekt. Han havde i forvejen arbejdet for Søbøtkers kolleger, storkøbmændene Constantin Bruun og Eric Erichsen, og Øregaard har da også store ligheder med Sophienholm og Hellerupgaard. Øregaard er nu museum og delvis indrettet med møblement fra begyndelsen af 1800-tallet, så man kan få en forestilling om, hvordan det oprindelige interiør har været indrettet.

Von Eggerts første kone var søster til Friederike Bruun på Sophienholm, hvor den nye hovedbygning blev opført samme år som Rygaard, og det giver måske en indirekte forklaring på, at hovedtrappen til parken begge steder har den samme udformning. Hun blev gift med den unge købmand Constantin Bruun, der blev en af byens største handelsmænd ved at levere korn til Frankrig under krigen og slog sig på mejeribrug på sine godser Antvorskov og Falkenstein. Især haveanlægget omkring Sophienholm er velbevaret og giver det mest fuldendte indtryk af den fine samhørighed mellem bygningen og haveanlæggets komposition og beplantning, hvor alt havde sin bestemte betydning og virkning i det samlede billede. Von Eggerts var i øvrigt født og opvokset i Holsten, hvor hans far var kongelig kancelli- og regeringsraad og det kan vel forventes, at han var bekendt med C.F. Hansens tidlige byggeri i Altona og omegnen omkring Hamburg. Ved at studere primærkilderne nærmere kunne denne sammenhæng muligvis afdækkes yderligere, og bygmesterens eller arkitektens navn identificeres.

I det efterfølgende halve århundrede er der tilsyneladende ikke sket de store forandringer med gården, der har haft en række skiftende ejere. I en lang årrække medens gården var ejet af Peter Witusen Berring fra 1828 til 1851 var hovedbygningen lejet ud om sommeren til 'landligere' fra København.

På en af de tidligste afbildninger af Rygaard, der blev udført af H.G.F. Holm, omkring 1840, ligger gården frit i et dyrket kulturlandskab omgivet af åbne marker. Foran hovedbygningen ses et par store træer, som fremhæver anlæggets symmetri og bagved hovedbygningen er der en tæt træbevoksning øst for ejendomme og et glimt af Øresund. Det pastorale landskabsbillede er antagelig tegnet på bestilling af den daværende ejer, tillige med et prospekt af hovedbygningen set fra haven med ægteparret Witusen poserende på trappen. Den såkaldte 'Fattig Holm' rejse rundt og lavede den slags temmelig stiliserede billeder på bestilling, og de er ikke altid helt troværdige, men sammenlignet med de senere fotografier er de i en ganske god overensstemmelse med virkeligheden

Det tredje Rygaard

De første fotografier af Rygaard fra 1865 er optaget på foranledning af ejeren, baron Carl Wilhelm Emil Knuth, der ejede gården fra 1856 til 1898. Han gennemførte en større ombygning i 1867, hvor hovedbygningen blev forhøjet med en etage og stort set fik den udformning, som den har i dag. Kælderen og 1. sal forblev urørt af ombygningen bortset fra vestibulen, der blev lagt op i 1. sals niveau med direkte indgang til havestuen. Mod gården blev indgangsportalen flyttet op og gjort højere med et halv-rundt vindue over den volutbårne fordakning, og der blev opstillet en bred udvendig hovedtrappe i støbejern. 2. salen blev indrettet med en midtergang med seks værelser til gårdsiden og fire værelser til havesiden samt en stor billardstue over tre fag med ovenlys i tagfladen. Taget med helvalm blev belagt med sort naturskifer. Indretning og udstyr fremgår af brandtaksationsforretningen fra 26. juli 1867. Heraf fremgår det desuden, at der er opført nye drivhuse i parken.

Af de hidtil trykte kilder fremgår det ikke, hvem der har været arkitekt på ombygningen, men den hele karakter af bygningen er øjensynlig inspireret af de tidligere landsteder i Nordsjælland som for eksempel hovedbygningen til Brede fra 1795, men taget blev belagt med naturskifer, som det nu var blevet almindeligt, og hovedtrappen i støbejern er antagelig en katalogvare.

I 1886 blev hovedbygningen udvidet med en tilbygning mod syd, der blev opført til datteren Regitze. Annekset blev tegnet af arkitekt F.V. Tvede, ligeledes i tre etager og adskilt fra hovedbygningen med en lavere mellembygning med selvstændig indgang med en malet og imiteret sandstensportal, men ellers i samme materialer som hovedbygningen (flg. 9). En tilsvarende udvidelse mod nord blev senere opført som mellembygning til den nye kirkefløj for at retablere symmetri omkring hovedtrappen.

Grundspekulation og udstykning

Den store grundspekulant C.L.Ibsen opkøbte i den sidste del af 1800-tallet og indtil sin død i 1917 næsten alt hvad der var tilbage af de bernstorffske gårde med henblik på udstykning til villagrunde for den hastigt ekspanderende storby, der udviklede sig mod nord efter demarkationsservitutterne blev ophævet omkring voldene til middelalderbyen. Baron Knuth havde forsøgt sig med salg til et norsk konsortie i 1898, men enten var de for tidligt ude eller

manglede flair for ejendomsspekulation, som Ibsen åbenbart beherskede til fulde. Nu blev der kloakeret og anlagt nye veje over de tidligere marker og Rygaards fortid som landsted var definitivt passé. Overretssagfører Johannes Werner var med i det konsortium, der forestod udstykningerne og overtog selv Rygaard i 1916 som sin egen bolig tillige med en del af den store landskabspark.

Parken

Da ejendommen blev købt af Johannes Werner i 1916 var det kun græsarealet foran hovedbygningen, der fortsat var kultiveret med de afstukne og grusede stier, medens resten af den store park delvis henlå som vildnis med tætte buskadsler, gamle træer og vindfælder. Det antages at det oprindelige Rygaard blev anlagt med en fransk have med parterre og bosquetter og vue ud over engene over overdrevene ned mod Øresund (10). De landskabelige kvaliteter i det åbne landskab blev yderligere fremhævet af den lavtliggende 'Magemosen', hvor nu Rygaardcentret er bygget. Ifølge matrikelkort af 1810 er haven omlagt som en engelsk landskabshave og udvidet med en lystskov, der strækker sig ned omkring 'Svanedammen'. I Baron Knuths tid blev der opført drivhuse, og der var antagelig gartneri og frugthave på arealerne ud mod den senere anlagte Niels Andersensvej.

På foranledning af Johannes Werner blev den resterende del af parken omlagt i 'moderne stil' i 1920 efter projekt af havearkitekt Birger Errboe. På det tidspunkt var der endnu bevaret en del statuer, søjler og vaser i parken samt en ejersøjle, hvor alle ejernes navne siden udstykningen var indhugget. Det er reminiscenserne af denne plan, der stadig er det bærende i den nuværende park med et stort græsparterre foran hovedbygningen og de store træer på den afrundede græsplæne ud mod Niels Andersensvej. Den tidligere rosenhave omgivet af klippede taksthække og en mindestøtte er ligeledes bevaret, men de tætklippede hække, der skulle danne et afgrænset haverum, har fået lov at vokse og et tilskoddet haveskur bliver ikke anvendt. På den tidligere tennisbane er der nu udbygget med nye skolebygninger, ligesom frugthaven i det sydvestre hjørne af parken er tilbygget med en nyere skolepavillon.

Det fjerde Rygaard

Skt. Michael Stiftelsen købte Rygaard i 1930 med henblik på at indrette bygningerne til brug som katolsk kloster og skole. Allerede året efter blev der fremsendt andragende til Gentofte kommune om installation af nyt centralvarmeanlæg i hovedbygningen til erstatning for opvarmning med kakkelovne. Ombygningerne blev fortsat i de efterfølgende år med planer for opførelse af en ny klosterbygning, kirke, pensionat for unge piger samt en skolebygning (11). I 1934 blev en del af projektet realiseret ved opførelse af en tilbygning mod nord, der skulle fungere som mellembygning til den projekterede kirke og danne pendant til annekset syd for hovedbygningen for at opretholde symmetri omkring hovedbygningen.

Kirken blev opført i 1935 efter projekt af arkitekt Alf Cock Clausen. I den efterfølgende periode var sidelængen mod syd fortsat udlejet til beboelse, men den var åbenbart i fremskridende forfald, idet det er fremsendt klager til borgmesteren over miseren og en efterfølgende ansøgning om at udskifte stråtaget med eternit skifer blev afvist af stadsarkitekt Poul Holsøe med den begrundelse, '..at taget på Stiftelsens hovedbygning er beklædt med blåsorte skiferplader, kirkebygningens tag er beklædt med blåsorte glaserede tagsten og bygningskompleksets helhedsbillede kan meget let slås i stykker, såfremt tagbeklædningen på den omhandlede længe ikke kan bringes til at harmonere med de øvrige tage'.

Efterfølgende søges der om nedrivningstilladelse af sydlængen i 1951 og den store skolebygning blev opført i 1957 på grundlag af et revideret projekt, der ligeledes blev udarbejdet af Cock-Clausen. Det efterfølgende år blev der indsendt andragende om at erstatte det faldefærdige træstakit ud mod Bernstorffsvej med et nyt hegn udført som hvidmalede, betonstøbte piller forbundet med jernlænker. Dermed kom Rygaard til i hovedtræk af fremstå i den udformning, som ses i dag.

Ejerliste og bygningshistorisk kronologi.

- 1766 J.H.E.Bernstorff,
- 1766 - 1771 Torkeel Baden, greve, tidligere godsforvalter under J.H.E.Bernstorff, får skøde -og gavebrev på Rygaard og tilhørende jordtilliggende med forskellige friheder frem for bønderne.
- 1770 - ny udflyttergård med tre længer i bindingsværk og ståtag.
- 1771 - 1783 Andreas Bruun, generalauditør og højesteretsassessor
- 1783 - 1795 Christian Prytz, supercargo
- 1795 - 1810 Christian Ulrich Ditlev von Eggers, generalauditør, baron;
- 1803 - ny grundmuret hovedbygning mellem de eksisterende sidebygninger.
- 1810 - 1816 Pauline Sehested f. Fabritius de Tengnagel, generalinde (enke efter generaløjtnant Johan Fr. Sehested)
- 1816 - 1820 Johan Fr. von Gyldenstjerne-Sehested, oberst og kammerherre (søn af foregående ejer).
- 1820 - 1826 Antoinette von Eggers, enkebaronesse (efter tidl. ejer baron v. Eggers)
(født på Rygaard ??)

1826 - 1828 Witus Berring, hestehandler
 1828 - 1851 Peter Witusen Berring (søn af foregående ejer)
 1851 - 1856 J. W. Scheeer, bager
 1856 - 1902 Carl Wilhelm Emil Knuth, baron;
 1867 - hovedbygningen ombygget og forhøjet med en etage.
 1886 - hovedbygningen udvidet med 'anneks' mod syd i 1886 med F.V.Tvede som arkitekt.
 1898 - ejendommen solgt under en kort periode til norsk konsortium med henblik på udstykning af de tilliggende jorde; købet falder tilbage på grund af uindløst pant i ejendommen, da konsortiet går konkurs.
 1902 - 1913 C.L.Ibsen, proprietær; hovedbygningen udlejet og jorderne bortforpagtet med henblik på efterfølgende udstykning.
 1916 - 1930 Johannes Werner, overretssagfører;
 - danner 'Aktieselskabet de Ibsenske Grunde' sammen med direktør H. Siegumfeldt, jorden frastykkes og udstykkes sammen med størstedelen af den tilhørende park.
 1924 - haven omlægges efter projekt af havearkitekt Birger Errboe.
 1930 - Madame de Loriga Y Parra/Sct. Michaelstiftelsen;
 - ejendommen anvendes som katolsk kloster (Assumptionsklostret) og skole.
 1935 - nordfløjen nedrevet til fordel for opførelse af Sankt Lukas Stiftelsens kirke efter projekt af arkitekt Alf Cock-Clausen.
 1952 - sydfløjen nedrevet til fordel for opførelse af ny skolebygning efter projekt af arkitekt Alf Cock-Clausen.

Litteraturliste.

- Lorenzen, Vilh., Gammel dansk Bygningskultur, 1920, Bd.2, s.73-74, 78, ill.
- Rygaard, Fø og Nu, 1922-23, 8. aarg. nr. 11, s. 241, ill.
- Werner, J., Rygaard, fra Udskiftning til Udstykning gennem 160 Aar; Medd- fra Historisk- Topografisk Selskab for Gjentofte Kommune, 1924-28, bd. 1, s. 81-158, ill.; udgivet som særtryk 1925, 78s. Ill. ; heri en del kildehenvisninger til primærkilder.
- Monumenter på Rygaard, Samleren, 1929, årg. 6, s. 183, ill.
- Gotfredsen, L; Hvorledes saa her ud i gamle Dage?; Dyssegaards Nyt 1948, Årg. 2, nr. 5, s. 2-3; nr 6, s. 2; nr., 9., s.3-4; nr. 11 s. 3-4, ill.; 1949, Årg. 3, s. 3-4, ill.
- Gabe, Birthe, Nyt fra Lokalhistorisk Arkiv 1978, nr. 8, s. 6-12, ill.; specielt om barndomshjemmet på Rygaard.
- Mørkvig, Svend Aage, Gjentofte fra Middelalder til Nutid, Strandbergs Forlag, 1999
- Steffen Linvald, Egnen om Hellerup, Gjentofte og Klampenborg, København 1972.

Rygaards Skole og Assumptionsklostret

- Assumptionssøstrene på Rygaard, Katolsk Ugeblad 1943, Årg. 91, s. 728-729, ill.
- Hos Assumptionssøstrene paa Rygaard, Katolsk Ugeblad 1945, Årg. 93, s. 310-311, ill.
- Chroniques. Rygaard, 1949/50-60/61
- Assumptionssøstrene paa Rygaard i Hellerup, Mønster Tidende, september 1951, s.28-29, ill.
- Jacobsen, Erik; Træk af Rygaards historie fra 1766 til 1930, s. 1-3; samt
- Emmmanuel, Søster Anne, Rygaards Franske Skole fra 1930 til 1970, s. 4-5; Rygaards Skole, Katolsk hoved- og Realskole med engelsksproget afdeling; Årsberetning 1970/71,

Generel arkitekturhistorie

- Louis Bobé, Lystrejser og Lystgaarde i Københavns Omegn i det attende Aarhundrede, Historiske Meddelelser om København, 1. rk., bd.4, 1913-1915, s. 475-634, ill..

- Vilh. Lorenzen, Gammel Dansk Bygningskultur, landgaarde og lyststeder i Barok, Rococco og Empire, Medd. Fra Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring, København, II rk., II, 1916, 90s.,ill.; og II rk, III, 1920, 95s, ill.
- Eiler Nystrøm, Fra Nordsjællands Øresundskyst, Gentofte, Lyngby og Søllerød Sogne i Fortid og Nutid, København, 1938, 718 s. Ill.
- Lisbet Balslev Jørgensen, Enfamiliehuset, Danmarks Arkitektur, København 1979, 211s. ill.
- Svend Cedergreen Bech, Københavns Historie 1728-1830, bd. 3, København 1981, 365s, ill.
- Sys Hartmann, 50 Palæer og Landsteder, København 1976.

Illustrationer:

De udvalgte illustrationer er udvalgt blandt et rigt og repræsentativt materiale, der anskueliggør de bygningsforandringer, der er foretaget på Rygård.

En del af fotografierne er arkiveret i Lokalhistorisk Samling på Gentofte Bibliotek og heraf er nogle direkte tilgængelige på internettet ><http://www.danskebilleder.dk><

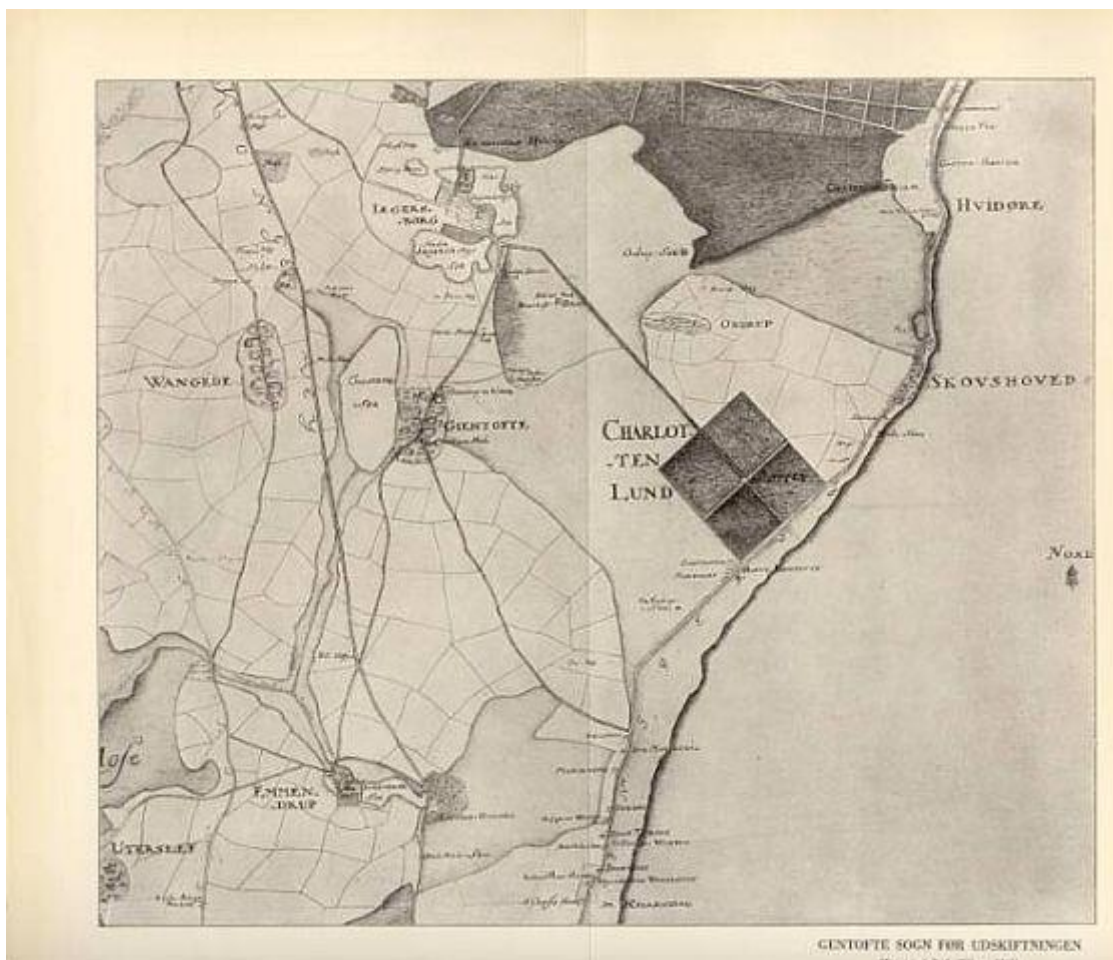

Fig.1: Gentofte sogn før udskiftningen, tegnet af P.J. Wilster 1783 (gengivet efter Nystøm, s. 183.)

Fig 2: Kort over København og en Del af Nordsjælland, kort fra 1828 gengivet efter *Før og Nu*, 8 årg. Nr. 11, s. 192)

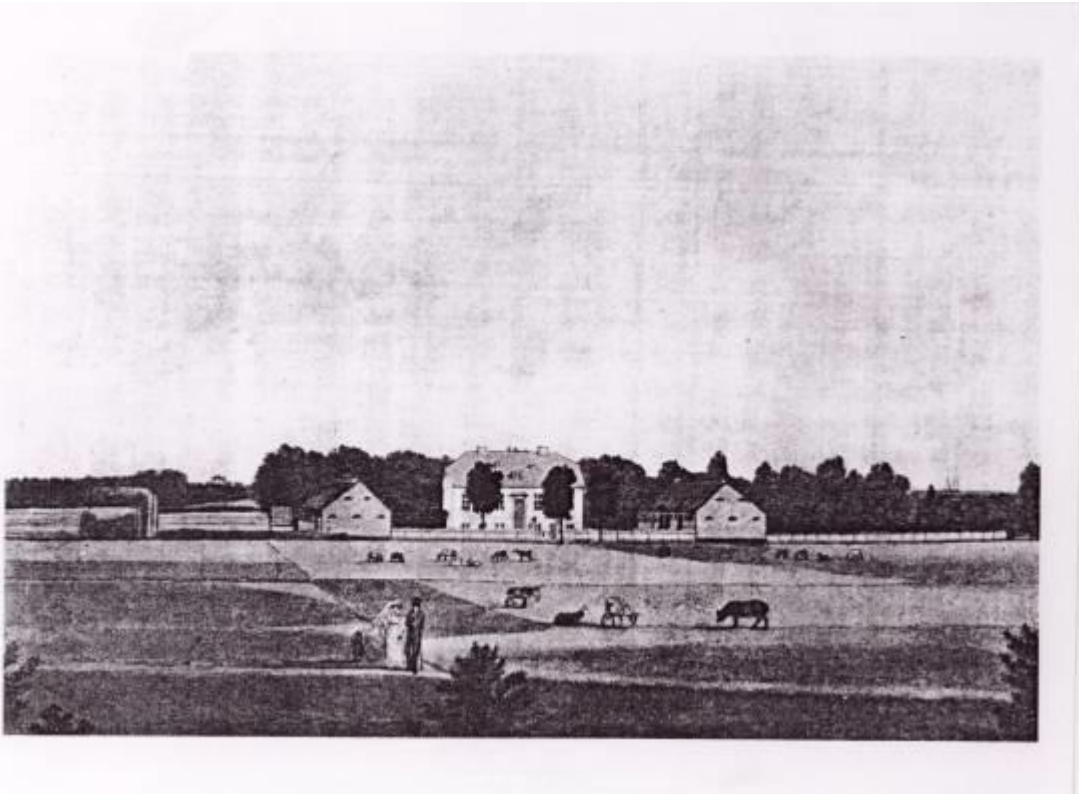

Fig. 3. Rygaard set fra vest, 1840. Senere tryk efter akvarel af H.G.E.Holm

(1903-61) tryk 14x27,5 cm gengivet i: Anette Giertsen og Bent Von Platen-Hallermund, *Gentoftebilleder, en kulturejse dengang og nu*, Ordruks Bogforlag 1998, s.24.

Fig. 4 Akvarelleret tegning af af Rygård ca. 1840 med ægteparret Withusen på trappen mod parken udført af H.G.F.Holm.

Fig. 5. Rygård før ombygningen i 1867 set fra parken (efter originalt foto i privat eje)

Fig. 6 Rygård før ombygningen i 1867 set fra vejen (efter originalt foto i privat eje)

Fig. 7 Rygård set fra Bersdorffsvejen efter ombygning i 1886 (LHA 0738)

Fig. 8 Rygård set fra Bernstorffsvejen efter ombygning i 1886 (LHA 0726)

Fig. 9 Smedjernstrappen mod gården efter 1867 (LHA 0732)

Fig 10 Rygård set mod haven efter ombygning 1867 og tilbygning 1886 (LHA 0740)

Fig 10 Havesalen circa 1918 (LHA 0724)

Fig. 11 Herreværelset cirka 1918 (LHA 0725)

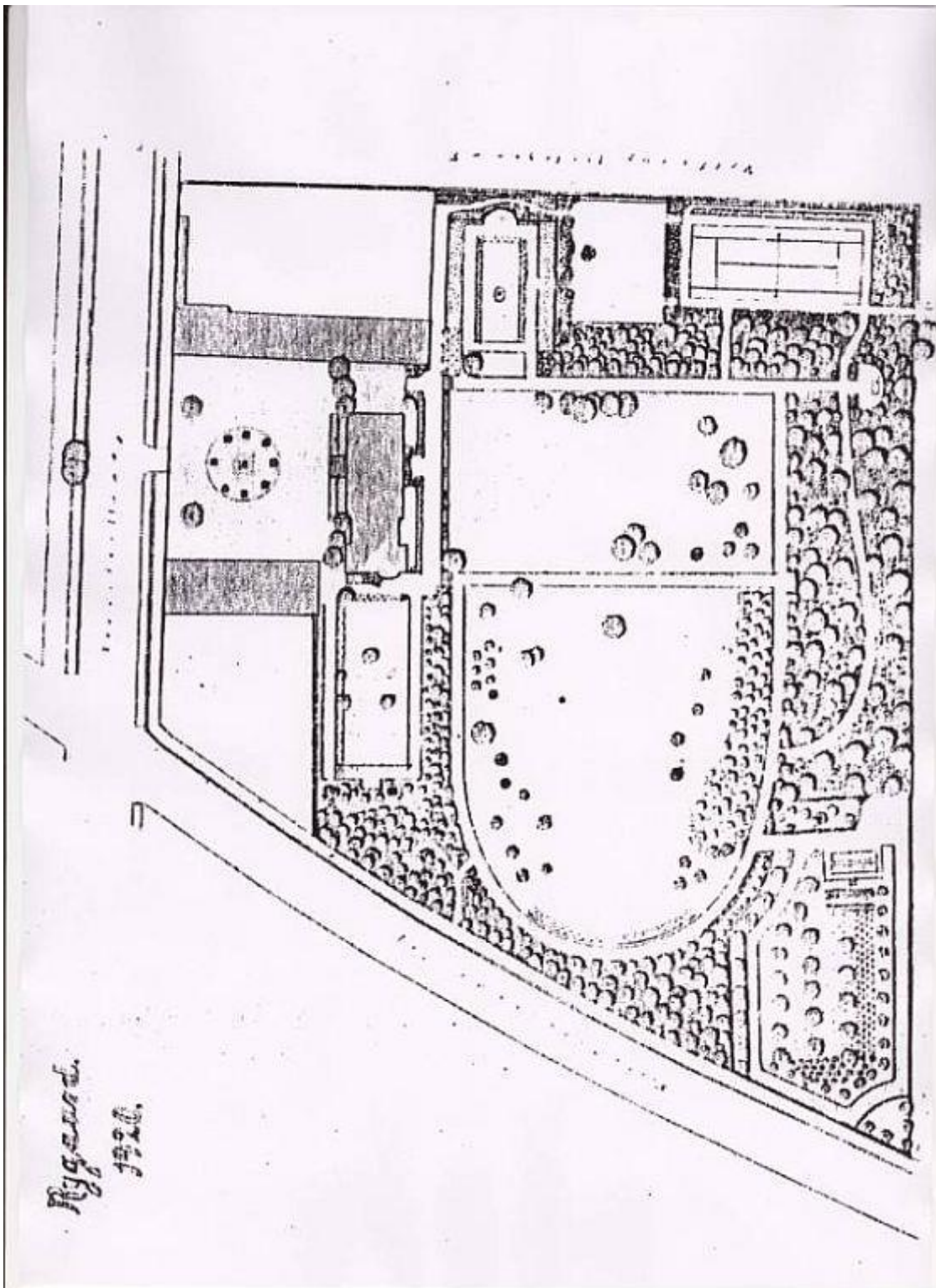
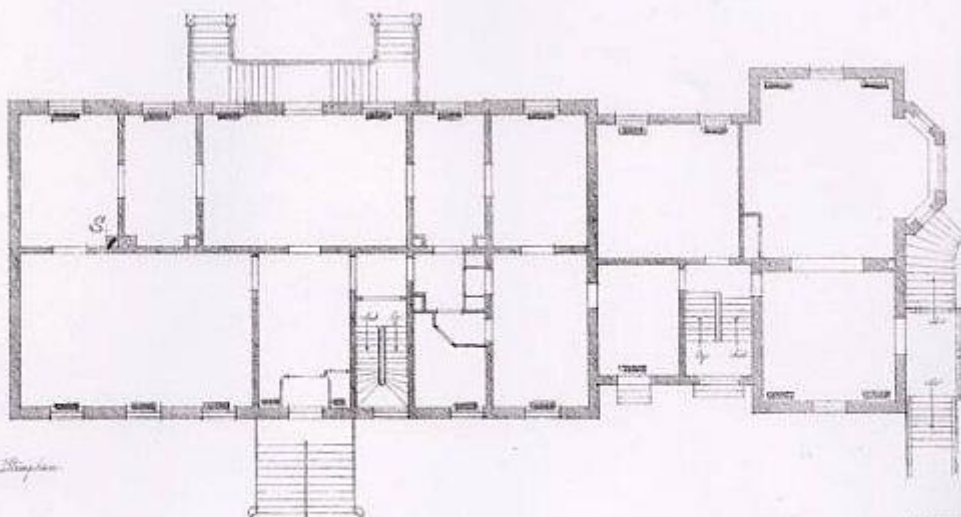
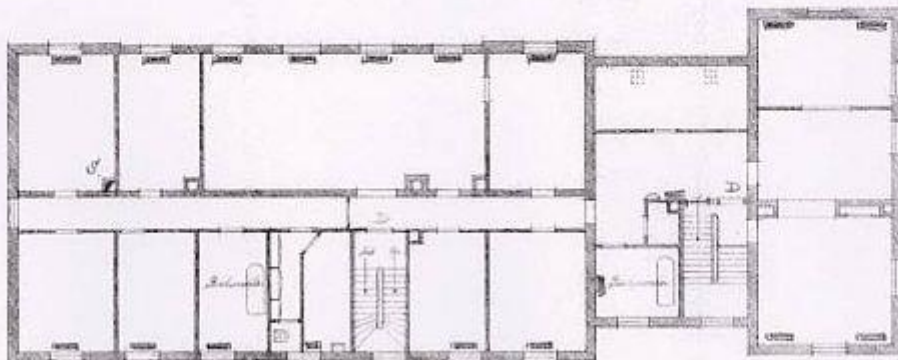

Fig. 12 Ryggård, haveplan 1920 af havearkitekt Birger Errboe.

Udkast til 1. og 2. etage af Rygård, bygget af Rysgaard, Byggeselskab A.S. Aaret 1931.
Udleveret til Sær. nr. 14, § 10 af
1. Lov om Frembygning af Byggeselskaber

G. B. Jo. Nr. 175.

46
Byggeselskab
Rysgaard

Byggeselskab
Rysgaard
1931

D. K. T. P.
1931

Fig 13 Rygård, 1 étage og stueplan, 1931 (Gentofte kommunes byggesagsarkiv).

Rygsøgaard, skole nr. 9, 1000, nr. 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

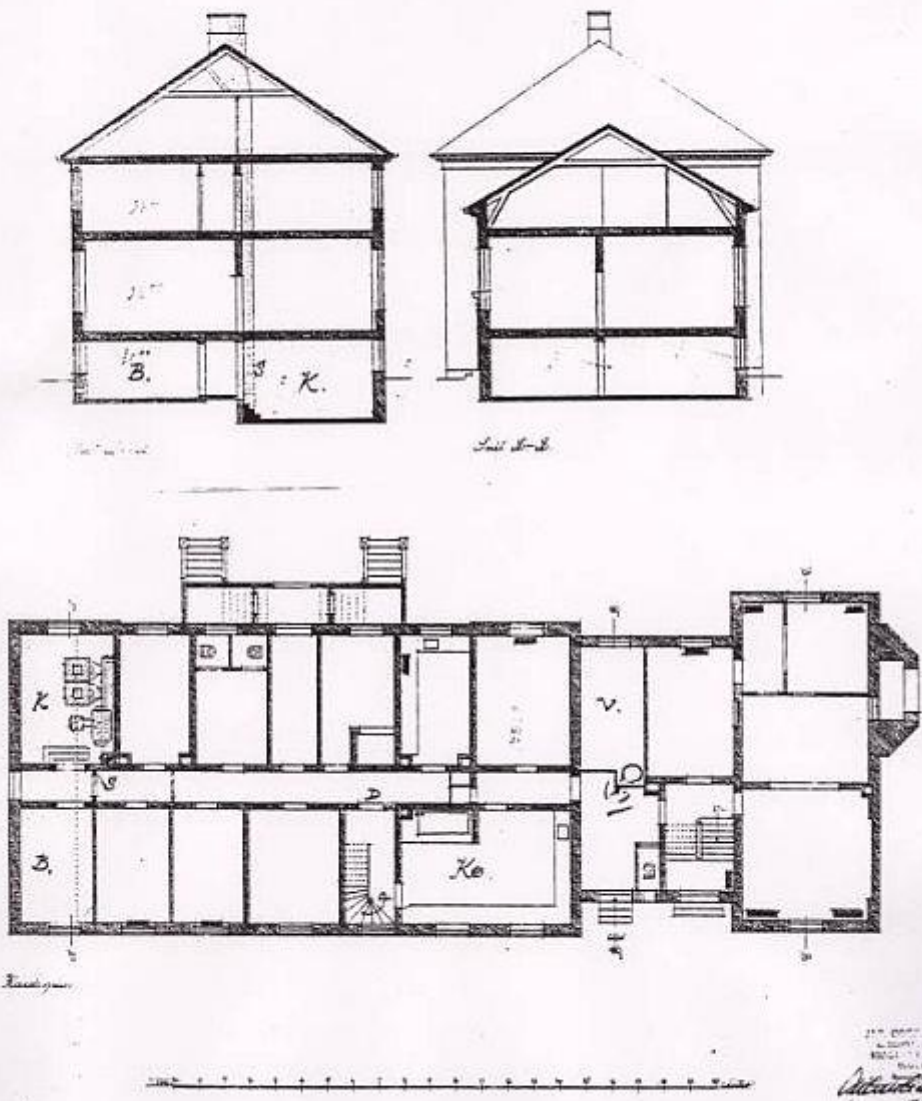

Fig. 14 Rygsøgaard, hovedsnit og kælderplan, 1931 (Gentofte kommunes byggesagsarkiv)

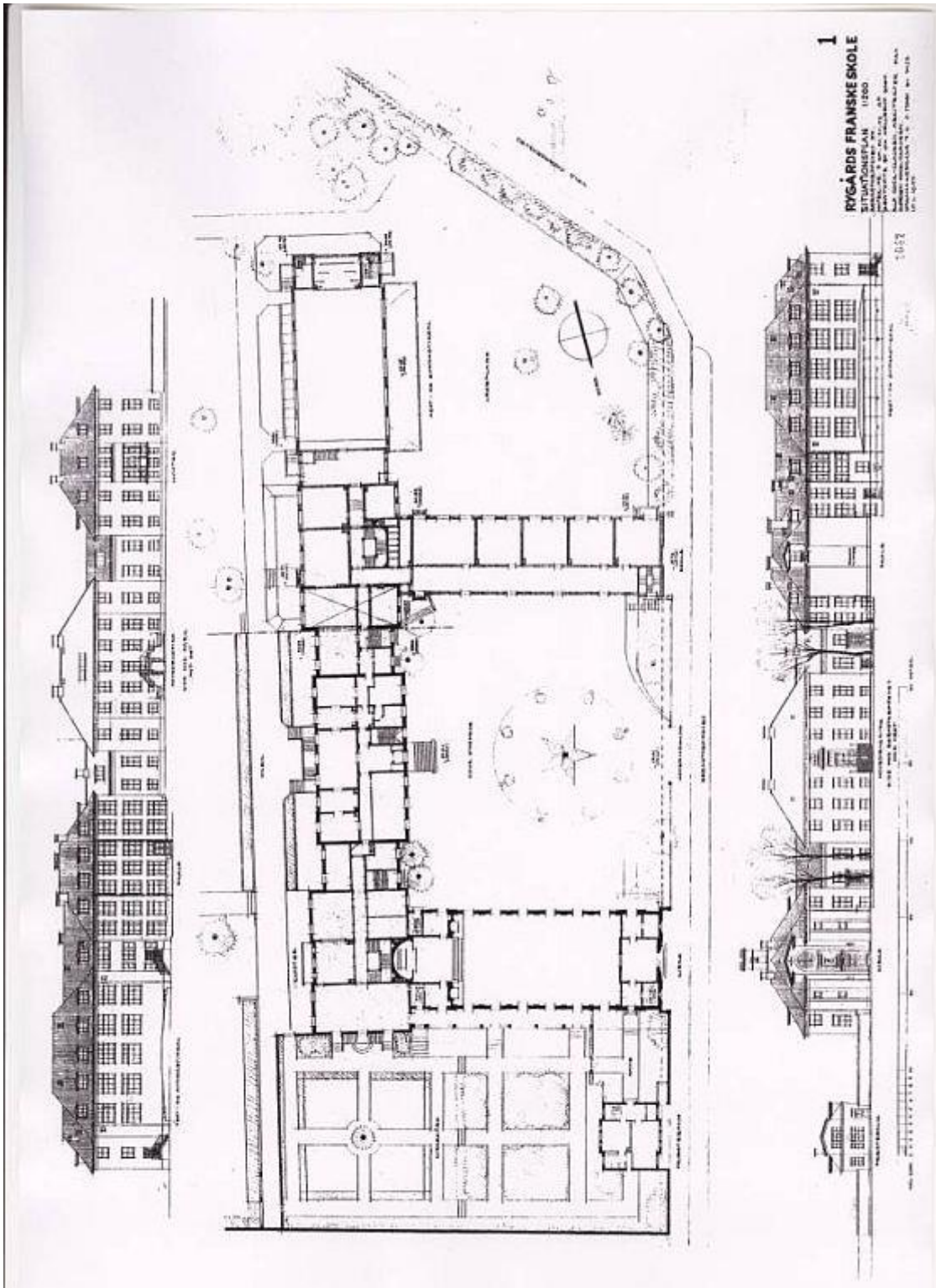

Fig.15. Rygård, situationsplan og facader, 1957 (Gentofte kommunes byggesagsarkiv)